

W latach 90. nastąpiła zmiana paradygmatu badawczego w studiach nad Holocaustem: perspektywa skupiona na wyjątkowości tego wydarzenia ustąpiła miejsca teoriom „transnarodowym” i „transkulturowym”. Te modele badawcze nie kontestują miejsca, jakie Holocaust zajmuje w imaginariu kultury Zachodu od lat 60., gdzie jest traktowany jako swego rodzaju paradygmat ludobójstwa. Proponują natomiast spojrzeć na Holocaust jako metaforę barbarzyństwa, która mogłaby stanowić punkt odniesienia dla innych historii zinstytucjonalizowanej przemocy, nie uruchamiając jednocześnie tzw. konkurencyjnego modelu pamięci, zgodnie z którym upamiętnienie jednego traumatycznego wydarzenia nieuchronnie przyćmiewa inne.

W tym transkulturowym modelu badawczym zaskakująco mało miejsca poświęca się Ameryce Łacińskiej. W tym regionie kulturowym (inaczej niż w Europie i Stanach Zjednoczonych), świadomość Holocaustu nie odegrała kluczowej roli w kształtowaniu się zbiorowych tożsamości, a latynoscy badacze specjalizujący się w studiach dekolonialnych postrzegali dyskurs Holocaustu raczej jako jedną z hegemonicznych, eurocentrycznych narracji, od których należy się uwolnić. Jednak w ostatnich dekadach, pisarze latynoamerykańsko-żydowscy coraz częściej sięgają do pamięci Holocaustu i używają jej właśnie jako narzędzia do wyartykułowania i zrozumienia lokalnych aktów barbarzyństwa. Ten „wielokierunkowy” model pamiętania jest używany we współczesnej literaturze latynoamerykańsko-żydowskiej zarówno do reinterpretacji przeszłości (np. dwudziestowiecznych konfliktów, takich jak dyktatury wojskowe w krajach tzw. Południowego Stożka lub wojna domowa w Gwatemali, ale także wcześniejszych wydarzeń, np. Podboju Pustyni w dziewiętnastowiecznej Argentynie) oraz do analizy teraźniejszych niesprawiedliwości społecznych, których początki sięgają epoki kolonialnej (tj. rasizm, przymusowe przesiedlenia czy formy dominacji narzucone przez globalny kapitalizm). Głównym celem projektu jest przeanalizowanie sposobów, w jakie wzajemne odniesienia do dziedzictwa Holocaustu i kolonializmu są przedstawiane we współczesnej hiszpańskojęzycznej literaturze latynoamerykańsko-żydowskiej (napisanej w latach 1990-2020).

Zastosowana w projekcie interdyscyplinarna i transkulturowa metodologia umożliwi opracowanie modelu badawczego, który będzie umiejscowiony geograficznie i kulturowo. Pozwoli to uniknąć rozmycia problemu badawczego poprzez zastosowanie globalnych paradygmatów metodologicznych. Ponadto, opracowany model będzie miał zastosowanie w innych literackich, kulturowych i politycznych kontekstach, w których „wielokierunkowe” podejście to pamięci zbiorowej pozwala rzucić nowe światło na związki między Holocaustem i kolonializmem oraz na sposoby, w jakie konsekwencje tych traumatycznych wydarzeń są utrwalane w teraźniejszości.

Rezultaty badań zostaną przedstawione w 4 artykułach opublikowanych po angielsku i hiszpańsku w prestiżowych czasopismach naukowych. Ostateczne wyniki zostaną zawarte w monografii przygotowanej w języku angielskim i oddanej do jednego z renomowanych wydawnictw akademickich.